

Universitätsbibliothek Paderborn

Defensionis quartæ Ioannis Pappi, Doctoris Theologi, Partes Tres Priorres

Pappus, Johann

Tvbingæ

VD16 P 331

Iohannis Pappi Doctoris Theologi, Defensionis Qvartae Pars Prima: De
Confessione Ecclesiæ Et Reipvb. Argentinensis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36581

I

IOHANNIS PAPPI
DOCTORIS THEOLOGI, DE
DEFENSIONIS QUARTAE PARS PRIMA:
DE CONFESSIONE ECCLESIAE ET
REIPVB. ARGENTI
NENSIS.

PRIMA ERGO CONTROVER-
sia est de Confessione nostrae Ciuitatis atq;
Ecclesiae: eaq; minimè noua, sed inde à Zan-
chiano dissidio, & illius temporis, de mutata
Praeceptorum & Antecessorum nostrorum
doctrina, criminationibus repetita. Cur autē
hanc causam toties iam victam perorare denuo Sturmius vo-
luerit, diuinare equidem non possum: nisi quod vestris &
crabronibus suis, qui ipsum, vt ait, equitantem faciunt, hoc
quoque negare non potuit, vel potius noluit. Ne enim hoc
faceret, & *word* ut toties repetita, & mea etiā verecunda ad Defens. 3. pag. 116.
monitio ipsum poterat permouere. Sed quia cramben hanc
recoquendam, & pomum hoc *epid* in conuiuium Deorum
denuo putauit proijciendum: agē videamus, & quid in quae-
sitione sit, & quae vtrinq; adferantur argumenta. Duo autem
videntur esse primae huius controuersiae praecipua capta:
vnum de mente atq; sententia Confessionis eius, quam Ci-
uitas nostra vnā cum Constantiensibus, Memmingsibus,
Lindauiesibus, Imperatori Carolo V. in Comitijs anni 1530.
obtulit, & quomodo illa cum Principum Confessione, eodem
anno, ijs deniq; Comitijs oblata consentiat: alterum autem,
cum constet, ciuitates anno statim sequente, 1532. Principum
Confessione subscripsisse, vtrum ab eo tempore, Principum.

A an

2   *Defensio IIII. D. Ioannis Pappi,*

an verò superior illa ciuitatum, nostra, hoc est, Argentinensis Reipub. & Ecclesiae confessio dici, & haberi debeat, an utraq; coniunctim. Tunc autem de his controuersis capitibus rectissimè iudicabimus, si & Sacramentarij dissidij historiam, & ipsa Confessionis Ciuitatū initia, sed rectius aliquantum & verius, quàm Sturmianus illa commemorat, considerauerimus. Nihil verò ponam ego, quod non ex Libris iam pridem editis, liquidissimè demonstrari possit: quorum ego Librorum autoritatem, Sturmianæ memoriae, quæ ipsi sibi *ὀκτωβρι μνηστῆρ* est, longè anteponebam censeo. Cum ergo anno 1524. Carolo stadium libellos aliquot contra Lutherum editisset, eorumq; libellorum editione, dissidio totis iam quinquaginta sex annis flagranti, facem prætulisset: Ecclesiae huius Argentinen-sis ministri, qui tum erant, ne expectandam quidem Lutheri responsionem putarunt: sed Doct. Vuolff. Fabritius Capito, mense statim Octobri eiusdem anni, quid de illa controuersia Lutheri & Caroli stadium sentiendum videretur, publico scripto exposuit. Quem mense deinde Decem-bri Bucerus secutus est, eiusq; libello omnes pastores, qui tunc in vrbe nostra erant, Capito, Hedio, Pollio, Niger, La-tonius, & reliqui subscripserunt: Quæ verò ipsorum tunc sententia fuerit, ista satis declarant. In Capitonis quidem iudicio, *B. 4. a. fide tantum nostram panem & vino Dominico, per recordationem corporis & sanguinis illius pascendam, & ceteras quaestiones omittendas esse.* In Buceri autem Libro, *L. 1. Ita manducandum esse panem & bibendum vinum, ut corporis & sanguinis illius semel pro nobis traditi serio recordemur, eaq; ratione nos spiritualiter & verè carne eius vesci, & sanguinem eius bibere.* Ista ergò nostri scripserunt & iudicauerunt, priusquam, quæ Lutheri sententia esset, cognoscere potuerunt. Lutherus enim initio 1525. decimum anni, Carolo studio respondere coepit. Sed & posteaquam

quæ Lutheri responſio edita eſſet, & Oecolampadius ad Ec-
 cleſiaſtas Sueuos, de genuina verborum Domini: Hoc eſt corpus
 meum, iuxta vetuſtiſſimos authores expoſitione ſcripſiſſet: hoc
 aperte Bucerus egit, ſcriptis ad aliquos literis, ne Oecolampas
 dio reſponderetur. Quod eius ſtudio nō minus falſe, quam
 verè, iam tum Brentius, ſcripta ad illum epiſtola reprehendit:
 Camarinam, inquit, mouiſtis: iam nos adhortamini, vel ne
 fœtorem olfaciamus, vel ne expurgemus. Incendium per
 vos excitatum flagrat nunc: prohibetis ne accurramus, in
 tendium extincturi: aut fortè, ne ſuſpicemur vel incendium
 eſſe. Anno 1526. Bucerus Apologiam ad Brentium menſe
 Martio edidit, & 1527. Pomerano reſpondit. Ex quibus Apo-
 logijs quid neceſſe eſt multa adducere, quibus, quæ tum Bu-
 ceri fuerit ſententiã, oſtendatur? An non enim iſta ex hac
 poſteriori ſufficiunt? d. 5. multa Chriſtianorum perſuaſiſſimum
 habere, Lutherum pridem abundè eſſe conſuetum, & à quolibet ſa-
 cræ ſcientia tyronè poſſe conſuetari. Et c. 16. Lutherus Scripturæ
 & rationibus nondum prodijt. Quid de diſputatione Bernenſi
 dicam, anno 1528. habita: in qua non modò corporaliter, ſed etiam
 ESSENTIALITER corpus & ſanguinem Chriſti in Euchariftia
 ſumi, teſtimonio ſacræ Scripturæ probari poſſe negabatur: in qua
 Bucerus Zuuinglij certè & Oecolampadij opoſitus fuit, cõ-
 tra eos, qui Lutheri, hoc eſt, veram ſententiam defendebant:
 in quibus Andreas Althamerus erat, Noricus Eccleſiaſtes,
 & popularis meus Burgouerus, qui tum in oppido S. Galli
 paſtorem agebat. Quid de Arbogaſto Dialogo, eodem anno
 edito, in quo etſi expoſitionem verborum cœnæ, quàm Cas-
 roloſtadius afferebat, ſibi non ſatisfacere ait: Summam tamẽ
 ſententiæ illius, vt & Sileſiorũ, hoc eſt, Suuenckfeldij & Cas-
 roloſtadij haud obſcurè comprobatur. Quod ipſum ſequentè
 tuſus 1529. anno Capito fecit, commendato quodam Sileſ-

4 Defensio IIII. D. Joannis Pappi,

fiorum libello, cuius Suuenckfeldius author fuerat. Quo in libello ita negotium omne Cœnae Dominicae descriptum, depictum, omniumque oculis propositum esse affirmat, ut ipsi Deo, & fidelium conscientijs eximiè probetur, & nemo sano iudicio præditus absq[ue] sua conscientia lesione, impugnare illam doctrinam possit. Eodemq[ue] anno, & in Colloquio Marpurgensi, Bucerus & Hedio pro Oecolampadio & Zuuinglio fecerunt: & domum reuerſi, eo in libello, quo Erasmo responderunt, vel Lauatero teste, suam de Cœna Domini sententiam Zuuinglij per omnia consentientem professi sunt.

Lauacer, 176.

Ex hac igitur historia, inde ab initio Sacramentarij dissidijs, vsq[ue] ad principium Confessionis Ciuitatũ, ex Libris publice iam pridem editis deducta, facillimè, atq[ue] etiam rectissimè iudicari potest, cuiusmodi confessionem Theologi Argentinenses de Cœna Domini scribere debuerint, cum ab Imperatore iussu essent, ut & alij status Protestantium, sententiam & opinionem suam exponere. Sed multò etiam clarior hoc ipsum perspicietur, si vtriusq[ue] confessionis, & Principum & Ciuitatum origo & fons consideretur. Qua in re, historia, credo ego, Sleidani credetur. Is autem in fine Libri sexti sic habet ad verbum. Cum mense Octobri Suabachum legati Principum, ac Ciuitatum venissent (videlicet, ut de fœdere ineundo ageretur:) Saxonis & Georgij Brandeburgici nomine propositum fuit: Quoniam Religionis, ac verae doctrinae defensio, sit huius fundamentum fœderis atq[ue] causa, primum oportere consentientes omnium in eo esse voluntates. Itaq[ue] recitata fuit doctrinae summa, capitibus aliquot comprehensa, quam approbarent omnes. Argentinenses autem, ac Vlmenses Legati, neq[ue] superiori conuentu Rotarum factam eius rei mentionem esse, neq[ue] se quicquam in mandatis habere dicebant. DE COENA DOMINI NON ERAT

contra D. Sturmium.

ERAT EADEM OMNIUM SENTENTIA: Sicut ante
 quoque diximus, & hic solus erat scrupulus. Cum ergo decerni
 ni propterea nihil posset, alter fuit Smalkaldicæ conuentus
 indictus ad Idus Decembris. Et sequente Lib. 8. Visum fuit,
 agendum (in illo conuentu Smalcaldico) esse omnium prin-
 cipio de Religione, cuius nuper erant proposta capita. Rogantur itaque
 Argentineses ac Vlmenses, quid sit ipsorum in
 eo voluntatis atque propositi: respondent in eandem, ut nuper
 sententiam: quo tempore sit primum agi coeptum de foedere,
 nullam eius rei mentionem esse factam: hoc vnum modo in
 deliberationem venisse, quomodo sint auxilia communicanda,
 si quem doctrinæ causa periclitari contingeret: quid aduersarij
 moliantur, ac in animo habeant, esse non obscurum.
 Inter illa verò doctrinæ capita, quæ sunt in medium adducta,
 quædam posse disputari: quod si de ijs non conveniat inter
 doctos, metum esse, ne dissidium oriatur, quod aduersarijs
 valde sit opportunum atque commodum. Itaque suum esse consilium,
 ut ad illud, quod initio fuit de foedere faciundo propositum,
 omnis referatur deliberatio. Saxo & huic adiuncti
 Lüneburgici fratres, & Brandeburgicus, sollicitabant eos
 Noribergicos, ut assentirentur. Landgravius verò medium
 sese gerens, conciliationi studebat. Cum nihil proficeret, res
 liquarum etiam civitatum Legati vocantur, & siquidem eam
 doctrinam per omnia probent, actionem foederis institui posse
 cum ipsis, dicebatur: illi, nullum habere se eius rei mandatū,
 respondent, & primam urgent actionem. Tandem ita disceditur,
 ut qui doctrinam hanc omnem profiteri velint, atque recipere,
 Noribergam veniant, ad sextum Ianuarij diem anni
 sequentis, deliberandi causa, quid deinceps agendum sit. Argentineses
 interea, muniendi sui causa, quò vim iniustam à se suisque
 depellerent, cum Tigurinjs, Bernatibus, Basiliensibus,

8 Defensio IIII. D. Joannis Pappi,

bus, QUI ET VICINI BRANT, ET DOGMATE MACTIBUS
CONVENIEBANT, foedus faciunt, &c. Decretum fuit hoc
foedus in annos 15. Januarij die quinto.

Quæ huc usq; commemoravi, Scholarchæ, vera & certa esse nemo dubitare potest: cum non ex hominum senum memoria, quæ labi sæpè & falli potest: sæpè etiam ipsa, ne suæ causæ noceat, fallere solet & decipere: sed ex Scriptorū, qui auctoritatem habent, & testimonium veritatis, repetita sunt, & ad verbum descripta. Sed hæc à Sturmij narrationibus quantopere dissident: Vt enim concedamus ei, prouiso, ne aduentus Caroli Caesaris ex Hispania, & Pontificiorum iactati minacibus vocibus, si non expressam, certè quidem excitaram fuisse & Ciuitatum, & Principum Confessionem, pag. 12. illud tamen, quod sequente mox pag. 13. ponit, verum planè non est, Principes Philippo Melanchthoni, vt Augustanam Confessionem conscriberet, commississe, & tantam tunc Melanchthonis fuisse auctoritatem, vt à Melanchthone potius, quam à Luthero confici illam vellent. Primum enim Lutherus summam quandam Confessionis, & quasi *κρυπτα* operis futuri, septendecim articulis complexus fuerat: qui tomo 5. Ihenensi extant pag. 14. eosq; Philippus, ad verbum penè, ipsi Confessionih Principibus inseruit. Deinde ipsa Confessio, cum scripta iam fuisset, prius quam Carolo v. Imp. offerretur, non modò censuræ principum Theologorum, eorumq; qui nostris Principibus à consilijs fuere, & duarum Ciuitatum, Noribergæ & Reutlingæ Legatis subiecta fuit: vt in Confessione sua anno 1555. edita Clariss. & eloquentissimus Theologus, Doct. Erhardus Sneydus testatur: sed ad Lutherum etiam, qui hoc durate Comitiō, Coburgi erat ad fines Franconia, mandato sui Principis, vt tantò vicinior esset Augusta, si qua forte res ipsius consilium postularret, illa ipsa missa fuit Confessio; vt sequens Illus strill.

striff. Principis Electoris Saxonix Iohannis ad Lutherum te
 statur epistola, quæ sic habet. Salutem, Reuerende & doctis
 sine, nobis dilecte & deuote: Posteaquam tu & alij nostri
 Theologi Vvitebergæ, nobis clementer mandantibus & pe
 tentibus, Articulos de religione nostra controuersos scripto
 breui delineastis: nō volumus te celare, iam M. Philippū Me
 lanchthonē denuō eos hūc Augustæ reuidisse, & in formam
 redegisse, quam tibi vnā mittimus, & clementer petimus, vt
 eosdem articulos accuratius reuidere & expendere non gras
 ueris. Et siue ita, vt scripti sunt, tibi placebūt, siue addendum
 aliquid, aut adimendū esse cogitabis, scripto sententiam tuam
 annotare, & per hūc tabellariū sine mora remittere benè mu
 nitos & obsignatos velis: vt Casare, quem breui expectamus,
 adueniente, instructi & parati simus. .ii. Maij, anno 1530. Lu
 therus autē 15. Maij in hanc rescripsit sententiā. Illustriss. Prin
 cepts, Domine clementissime, Perlegi Apologiā (ita. n. ipsam
 Confessionē nominat) à M. Philippo scriptā, quæ mihi exi
 mie placet, nec quicquā in ea corrigere, aut mutare possum,
 neq; etiā aliquid à me emendari cōueniret. Ego. n. tanta mo
 deratione & lenitate styli vti nō possum. Christus Dñs noster
 adiuuet, vt copiosum & magnū fructū ferat, sicut speramus et
 petimus, Amen. Vnde perspicitur, in adornanda Augustana
 Confessione, nō solā Philippi intercessisse operā: sed & alios,
 & in his præcipuē Lutherū consultū fuisse. Propterea autem
 aduersarij Philippo tantā in conscribenda Augustana Con
 fessione autoritatē solent arrogare: vt rectē postea eū fecisse
 concludāt, quod Confessionē illā, tanq̃ suū opus postea mu
 tarit. Pauci .n. ex illis quoq; eō audaciē deueniunt, vt asseues
 rent, Philippū nō solū scitu, sed etiā consensu & iussu Electro
 ris & Landgrauij, Confessionē mutasse: quē admodū Sturmis
 us, pa. 14. persuadere nobis conatur. Sed nūc̃ hoc nobis per
 suadebit, priusq̃ Electoris & Landgrauij literas atq; sigilla de
 hac

8 *Defensio IIII. D. Joannis Pappi,*

hac re nobis exhibeat. Nos enim scimus, Confessionem istam non modo in Comitibus illis à Principum Theologis probatam: sed anno etiam 1537. à precipuis Germaniæ Ecclesiasticis denuò subscriptam fuisse: ut causa planè nulla videatur afferri posse, ob quam post hanc tam solennem approbationem mutanda demum fuerit.

Sequens pag. 13. paragraphus, In comitijs verò ipsis, &c. partim rerum gestarum ordinem inuertit, partim veris falsa admiscet. Et si enim Principum Legati cum civitatum Legatis, vel hi potius cum illis, in colloquutionem venerunt: tamen neque cognita Principum voluntate id factum videtur: cum Elector Saxo apud Sleidanum lib. 8. aperte se excuset, sibi in Comitibus Augustæ nullum fuisse cum ijs, qui Zuvingliani vulgò putantur, commercium, neque ostenderunt Civitatum Confessionem cum sua consentire, nihil pugnare: quod rursus Sleidanus his verbis negat: De Cœna Domini non idem hi, quod Saxones, atque socij sentiebant, neque denique statuerunt, ut simul utranque offerrent Cæsari. Seorsim enim utraque oblata fuit: & prior quidem Saxonica siue Principum: Civitatum autem interea, dum Principum Confessionis confutatio adornatur à Pontificijs. Actiones autem inter Legatos & Theologos Principum & civitatum, post utranque demum exhibitam Confessionem institui cœperunt. *Nam quoniam consentaneæ erant, putabant utramque Cæsarem accepturum: At non erant consentaneæ, ut modo Sleidanus testatus est: & tamen utramque Cæsar accepit: utramque seorsim refutari iussit: ideoque & illud falsissimum, quod statim sequitur: Cæsarem auditis Pontificiæ Religionis Principibus, eorumque Legatis, utramque simul accipere recusasse, alteram earum, quam vellent, accepturum sese recepisse, atque id propterea Cæsari auctores fuisse, quia non putabant posse fieri, ut tantus esset doctrinæ consensus inter*

prim-

Principes & ciuitates. Legatos item de hac re ad Senatum scripsisse, & Caesari vnā Confessionem offerri oportere, admonuisse: Senatum respondisse, si Principes nostram approbarent, & suā nō esse dissentaneam faterentur, honoris causa concedendum Principibus, vt sola Principum exhiberetur Caesari, & statibus Imperij. Hæc omnia ita manifestō falsa sunt, vt refutationem nullam desiderent. Quid enim manifestius, quā omnibus statibus ab Imperatore permissum fuisse, vt quod quisq; vellet, proponeret in medium, scripto comprehensum? quid rursus manifestius, quā Ciuitates de Cœna Domini, non idem, quod Saxo & socij, sensisse? Illam autem legem, siue conditionem, quis sanæ mentis, aut à Senatu nostro propositā, aut à Principibus approbatam atq; concessam existimabit, vt nostræ Ciuitati suæ domi suæ, & suis pastoribus & populo salua & integra relinquere-
 tur Confessio. Si enim vtraq; consentiebat Confessio, si nihil pugnabant: quid opus erat illi alteri, quam non offerrent, tan-
 toperè cauere? Si autem non consentanea erat Principum Confessione, Ciuitatum Confessio: cur Principum Confessionem Caesari tradere, diuersam autem & dissentaneam domi suæ, & suis pastoribus, & populo saluam & integram relinqui voluerunt? Et addit, quasi adhuc mendaciorum satis non sit, subscriptam à Legatis nostris, vt vna totius Imperij Confessio esse videretur. Et hæc omnia verè confirmari posse, ait, cum ex alijs monumentis, tum ex Epistola Buceri ad Lycosthenem. Videatur autem Confessionis subscriptio: quæ primo intuitu, falsissima hæc esse demonstrabit. Solæ enim duæ Respublicæ, Norica & Reutlingensis, subscripserunt tunc, cum offerretur Confessio: & ante Comitiorum finem, Campidonenses quidem, & Heilbronnenses, & Vinsheimij, & Vveisseburgij Norici subscripserunt: Argentinenenses verò minime. In epistola autem ad Lycosthenem, quantum ego memini, nihil

Sleid. lib. 7.
Idem ibid.

Pag 14.

B horum

horū commemoratur: sed quid Suinfordig anno 1532. biennio videlicet post exhibitam Confessionem vtramq; actum sit, narratur. Ac ne tūm quidem Casariani arbitri, Moguntinus & Palatinus alteram, quam vellent Protestantes, sed iam Saxoniam, exclusis Zuinglianis & Anabaptistis, conditionibus pacis nominatim insertam voluerūt: quod ne epistola quidem ad Lycosthenem inficias ibit. Sequitur. *Neque*

Fig. 14. dissimularunt simul omnes Legati, temporis causa, hanc communem omnium Confessionem scriptam esse: etiam Casari dari, ut ex illa non ius sit, contra nostros in conuentibus Imperij disceptare. Neq; dissimulandum hoc loco est, rursus aperte falsum à Sturmio narrari. Non enim communi omnium nomine scripta erat: suam Ciuitates exhibuerant, non modò propter rituum & caeremoniarum diuersitatem: sed etiam propter discrepantiam doctrinæ, quapropter & 1532. anno, in illa transactione Suinfordiana, necessariū planè ipsis fuit, modò publica pace

Heid. lib. 8.

*ad Concilium vsq; frui vellent, ut promitterent coniunctis animis vnà cū Principibus, ijs, qui de Cœna Dñi, deq; Baptismo secus docent, quam ipsorū habet scriptū, exhibitum Augustæ, minimè se coniuncturos, quantū quidem ad doctrinā attinet. Hactenus immensa caui spirarunt mendacia folles Sturmiani: Cur. n. non liceat mihi, in tanta hac causa, scapham, quod aiunt, scapham, & ligonem ligonem appellare? Nam, ut ne *μνημονικὰ σφάλματα* hæc esse arbitraremur, ipse Sturmus minimè necessaria sua commemoratione eorū, qui & in Magistratu, & in Ministerio Ecclesiæ mutationem doctrinæ Pontificiæ primi instituerant, effecit. Quomodo enim, qui de Herlino meminisset, quòd capillos post aures leniter reijcere soleret, si quid grauius dicendū esset: qui de Symphoriano ea nō tacuisset, quæ ad ministri certè Ecclesiæ commendationem nō pertinent: quomodo, inquam, ille, quæ tantis in rebus*

rebus publicè gesta sunt, quæ literarū monumētis consignata sunt, quæ ad controuersiam istā tam grauem maximè pertinent, etiam si oblitus esset, in memoriā tamen nō reuocaret, nisi affectatis mendacijs veritatem obscurare constitulset: Et tamē ita hæc mendacia inuoluit, ita vera fallis admiscet: vt etiam si redarguatur, elabi se posse speret. Nam anno tamen 1532. hæc facta dicit, quæ ipse ad 1530. & ad Comitā illius anni retulit: qua de re infra rursus dicendum erit. Nunc satis mihi est, ostendisse, Sturmium historiā Confessionis Ciuitatū perperam narrare. Mea autem historia, siue Sleidani potius, aperte conuincit contrarium eius, quod Sturmius suis narrationibus consecuturum sese sperauit: nempe Ciuitatum Confessionem dissentaneam à Principum Confessione habitam fuisse: & verò esse debuisse. Lubens præterea duarum clarissimarum Ciuitatum, Memmingæ & Lindauj testimonium, quæ aperte fatentur, suos tum concionatores Cinglianos fuisse, neq; turpe sibi putant, ab errore, in quo versati aliquando fuerunt, destitisse. Idem Geneuenlis etiam Typographus testatur, Thomas Courteau, qui anno 1559. historiæ Sleidani de Confessione Ciuitatum isthæc adiecit ad marginem, pa. 109. Zuinglianorū Confessio, pa. 115. Confutatio doctrine Zuinglianorum, & Zuinglianorū responsio, pa. 131. Concordia inter Zuinglianos & Lutheranos. Theodosius item noster Rihelius, pag. 187. Ciuitates Confessionē suam scriptam exhibent Zuinglianam: pa. 198. Argentinensiu Zuinglianorum dogma confutatum, quidq; ab illis petitū, pag. 226. Zuinglianū dogma suum interpretantur, & Lutheranis satisfaciunt.

Sed hæc quamuis molesta ipsis & graua, grata sibi tamē esse simulabunt, qui à Sturmij sunt partibus. Vociferabuntur enim, me hac in parte à Reuerendo & Clarissimo viro, cōuentus nostri Ecclesiastici præside, & præceptore meo pluris

mum obseruando D. Marbachio dissidere, qui proximo contra Tossanum scripto ipsam Ciuitatum Confessionem haud obscure probauit: neq; conciliari ista inter se posse clamabat. At nihil est, quod fieri possit facilius, modo cogitemus, in huius Confessionis *haec* diiudicanda, non ipsas modo Ciuitates, earumq; concionatores alios spectandos esse: sed ipsum in primis authorem Bucerum. Si enim de ea doctrina quaritur, quae ab initio dissidij Sacramentarij ad annum vsq; 1530. in Ecclesijs quatuor illarum Ciuitatum proposita fuit, clare & verè dico, non potuisse, nec debuisse earum nomine, nisi Cinglianam Confessionem, & à Principum Confessione dissentientem offerri: id, quod de nostra Argentineni, per singulos annos, satis euidenter probaui, & reliquae Ciuitates, vt supra posui, libenter fatentur. Si autem de mente & sententia Buceri vnus, qui author est Confessionis Ciuitatum, quaritur: aliud iam de eadem Confessione affirmari poterit. Fatetur aliquoties Bucerus, & in epistola praesertim ad Commandrum, cuius bonam partem Defensio meae tertiae inserui, se inde à lecta Lutheri maiore Confessione, melius de ipso sentire coepisse, & de tribus, in articulo de coena Domini, capitibus sententiam suam mutasse, neq; id tamen statim aperte fecisse, quòd speraret, se ad eandem concordiam, cum ceterando multos alios posse adiungere. Ergò Bucerus, qui tum eam concordiam meditabatur, quae anno demum 1536. perfecta est, ita ipsum Confessionis articulum instituit, vt commodè explicare eum, & interpretari posset: neq; tamen aliud, quàm quod antehac docuisset, confiteri videretur. Ideoq; enim veram praesentiam corporis & sanguinis Christi in S. Coena fatetur, cum alioqui, vt expressè ad Oecolampadium scribebat Philippus, absentis Christi corpus tanquàm in tragœdia representari sentirent. Smalcaldiae ergò anno
statim

statim 1531. Sleidano rursus teste (non prius in ipsis Comitibus) conuenerat inter Protestantes, & cum Argentinenses ac Sueuicæ Ciuitates aliquot, dogma suum de Cœna Domini propositū in Comitibus Augustæ copiosius tunc declarassent, recepta fuit à Saxonis ipsorum interpretatio. De hac interpretatione diligentius mihi agendum est: non modò, ut intelligatur, an à Principibus recepta sit Ciuitatum Confessio, quod isti tantoperè vrgent, sed etiam, ut constantia & zelus pro veritate, in Electore Saxonæ, merita laude non fraudetur. Cuiusmodi autem illa interpretatio fuerit, sequentia clarissimè ostendunt. Principio cum eam ob causam, Conuentus Smalcaldiam, anno 1513. indictus esset, ut de conciliatione & fœdere ageretur: consultus prius à Saxone Lutherus fuit, quibus conditionibus cum Ciuitatibus transigi posset. Respondit autem Lutherus, ut Tom. 2. Isleb. 134. videre est, si Argentinenses planè constituerunt, non idem nobiscū credere, quòd corpus & sanguis Christi, etiam externè in pane & vino præsens sit, & quòd à bonis & malis idem accipiatur, & administretur, potuissent ipsi sanè hoc labore conciliationis superfedere, quemadmodum egomet Martino Bucero, Coburgi diligenter & clarè dixi. Deinde, cum non multò post hanc interpretationem, in conuentu Francofurtensi Ciuitates valde cuperent, Heluetios quoq; in fœdus recipi, Saxo per Legatos respondit: quoniam de Cœna Domini diuersum sequantur dogma, non sibi licere societatem cum ipsis ullam coire. Quanti sit ipsorum coniunctio propter vires atq; potentiam, non se quidem latere: sed eò sibi minimè respiciendum esse, ne tristis inde sequatur exitus, quod ijs accidisse Scriptura testetur, qui muniendi sui causa, cuiusque modi præsidij vsi fuissent, Sleidanus eodem Libro octauo.

Videtis, opinor, Scholarchæ, qualem hanc interpretationem fuisse oportuerit. Non enim in foedus receptæ tunc Ciuitates fuissent, si adhuc, vt initio anni 1530. cum Helueticis magis, quàm cum Saxonis, dogmate eis conuenisset. Quid? ea, quæ apud Sleidanum eodem libro sequuntur, an non manifestissimè hoc ipsum comprobant? Cum x. i. Calend. Septemb. eiusdem 1531. anni ad Saxonem venissent, Guiselmus Nassouius & Nuenarius, Comites, magna propter virtutem autoritatis viri, ac permissu Cæsaris de conciliatione agerent: & ex ipsorum verbis appareret, Cæsari persuasum esse, quasi Zuinglij doctrinam & Anabaptistarum Saxo probaret, respondet, cuiusmodi sit doctrinæ suæ genus, & quid suæ ditionis Ecclesiæ ministri doceant, ex Augustana Confessione satis esse notum. Sed & hoc constare, cum esset in Comitibus Augustæ, nullum sibi fuisse cum ijs, qui Zuingliani vulgò putantur, commercium, sed ne postea quidem, donec sententiam illi suam exponassent. Zuinglianæ enim tum adhuc putabantur Ciuitates: & quia cum ijs Saxo se coniunxerat, ipse quoque pro Cingliano incipiebat haberi: quapropter orabat, vt ad Cæsarem hoc nomine sese illi, quos dixi, Nassouius & Nuenarius purgarent. Neque præteriri hoc loco debet, quod 1532. anno Suinfordiæ euenit. Cum enim in illo conuentu Moguntinus & Palatinus de pace ad Concilium vsque seruanda, hanc etiam conditionem ferrent, vt cum Cinglianis & Anabaptistis, qui hac pace frui vellent, nihil haberent commune: & in disceptatione intercessores hanc conditionem ita explicarent, si Zuingliani faterentur errorem, atque desisterent, comprehendi etiam in hac pace, sin minus, tum deferendos, nec auxilij quicquam eis communicandum, neque foedus vllum cum ipsis faciendum esse:

esse : Cum hæc , inquam , ab intercessoribus proponerentur , coniunctis animis omnes respondent , atque inter hos etiam Argentinenses , Constantienses , Memmingenses , Lindau , ijs , qui de Cœna Domini , deq; Baptismo secus docent , quàm ipsorum habet scriptum exhibitum Augustæ , minimè se coniuncturos esse , quantum quidem ad doctrinam attinet. Ad istam igitur interpretationem , quæ secuta est , si respiciamus , non nego ita posse Ciuitatum Confessionum verba explicari , vt a Principum Confessione non dissideat : quò etiam Doctor noster Marbachius respexit. Sed hanc interpretationem in isthoc tempore admittere nolunt , qui eam vrgent , quiq; recidunt : sed simpliciter pro Zuingliana eam , & tamen vera Confessione haberi volunt. Doctor Marbachius autem pro vera quidem agnoscit , sed secundum interpretationem minimè Cinglianam. Disertè enim addit , propterea Christianam illam Confessionem esse , quia veram corporis Christi in sacra Cœna præsentiam statuatur.

Cum autem *περὶ ἀναβολῆς* , hoc est , de mente & sententia huius Confessionis satis multa dicta sint : tempus esse videtur , vt ad alteram quoque primæ controuersie quæstionem accedamus : Quam nam statuendum sit , nostram Confessionem esse , vtrum Principum solam , an Ciuitatum solam , an vtramq; coniunctam : quorum postremum Sturmium magno conatu contendit. Sed permulta sanè sunt , quæ hanc eius asseuerationem facillime euertunt : nos ex multis pauca , sed valdè illustria argumenta proponemus : quibus meridiana , quod aiunt , luce clarius ostendemus , post annum 1532. eiusq; anni conuentum Suinfurdicum , Confessionem Ciuitatum neque solam , neque cum Principum Confessione , sed solam principum Confessionem , nostram

stram esse confessionem. Possem equidem hoc loco ea omnia repetere, quæ supra ex Sleidano de interpretatione Principibus data, de responso Saxonis ad Nuernarium & Nollarium Comites, de Heluetijs in fœdus non receptis adduntur, quæ ut interpretationem admittunt, ita Confessionem ipsam non approbant, neque eam exceptionem admittunt, quod foris Principum, domi Ciuitatum Confessionem haberi liceat. Sed propius vrgebo aduersarium. Si enim Ciuitatum Confessio, vel sola, vel cum Principum Confessione, post hanc receptam, nostra est Confessio: quid causæ dicemus, quod nullis vnquam in Comitijs, nullis in Colloquijs (quibus plerisque Bucerus, & Ciuitatis nostræ, & Principum nomine interfuit) vlla vnquam deinceps Ciuitatum Confessionis facta mentio est? An non exceptionem hanc semel factam, semelque admissam, si semel facta & admissa est, semper repeti oportuit, ne non pactis stare viderentur Ciuitates, quæ domi aliam sequerentur, foris aliam defenderent Confessionem? Saltem ad Tridentinum Concilium missa fuisset hæc Ciuitatum Confessio: cum Saxones suam scripsissent, & Vvirtebergici suam, & vtrorumque Argentineses subscripsissent. An non vno saltem verbo indicandum tunc erat, esse & aliam quandam Argentinesium Confessionem, quam saluam sibi & incolumem domi suæ esse vellent?

Sed quomodo ad Comitia, aut Colloquia, aut ad Concilium misissent hanc Confessionem, cuius sententiam ipse Bucerus non vno in loco retractauit, & ita retractauit, ut quod in Confessione Ciuitatum positum est, ipse postea Pontificijs noluerit concedere, & fassus sit se errasse. Hic sine dubio exclamabit Sturmius, & cœlum terræ miscebit, quod istud hoc affirmare auserim. Sed nisi hoc ita vobis probauero Schoe
larchæ,

larchæ, vt à viro bono contradici nihil possit: nihil causæ dis-
 co, quò minus pro viro bono ego non habear. Articulo quar-
 to Confessionis Ciuitatum explicandum erat, cuiusmodi fides
 dei iustificationem nos ascribamus: sed ibi scriptum est: Ne-
 minem iustificari, aut vitam æternam consequi posse, nisi
 si **DEUM** diligat: & sequente pagina, Ea fides iustifi-
 care dicitur, quæ per charitatem efficax est. Quin imò toto
 illo articulo, Meriti Christi nulla planè sit mentio. Sed
 quid de hac explicatione, anno 1541. hoc est, vndecimo post
 Confessionem Ciuitatum anno, ipse Bucerus senserit, quæ-
 so vos Scholarchæ, vt cognoscatis. In Libro enim Caroli
 Imperatoris, quo dogmata controuersa conciliabantur, hæc
 perscripta esset sententia: *Firma itaque est & sana doctrina, per
 fidem viuam & efficacem iustificari peccatorem.* Agnoscit Con-
 fessionis Ciuitatum non modò sententiam, sed etiam vers-
 ba. Sed quid ad hæc Bucerus: Vocabulum, efficax, aut tol-
 li petit, aut ita declarari, vt intelligatur de fiducia apprehen-
 dente misericordiam propter Christum promissam, & eris-
 gente perterrefactas mentes. At hanc explicationem si in
 Ciuitatum Confessione quærat, non modò eam non repe-
 rietis: sed quinto etiam sequente capite ista legetis: *Renou-
 ationem & restitutionem hominis, quæ fit & consistit per fidem, da-
 clarari, perfectamq; fieri operibus charitatis: neq; multò post:
 Nunquam perfecte beatum effici hominem, nisi per Christi spiritum
 ad perducatur, VT NULLVM EI PENITVS BO-
 NVM OPVS DESIT, ad quod est creatus.* Sed hanc
 rursus explicationem, conferte, si placet, cum pag. 78. illos
 rum Actorum. Quartæ Maluendæ sententia **NOSTRÆ**
 Confessioni contradicens est, quòd is, cui remissa pec-
 cata sunt, possit auxilio gratiæ Dei sic implere præ-
 cepta Dei, vt Deo & proximo reddat, quod debet; & istud

Pag. 10. Actorum
Ratisbon,

Pag. 85. eorundem
Actorum.

C

ad

bet aduerfari diximus secundo & tertio capiti N O S T R A
 Confessionis. Nec enim hominem salutem gratis acci-
 pere, si reddat ipse proximo & Deo, quod debet, nec
 opus esse ei, qui hoc præstet, satisfactione Christi. At illa
 quarta Maluendæ sententiã, cum Ciuitatum Confessione
 minimè pugnat: neque vel secundo vel tertio Confessionis
 Ciuitatum articulo de isthac quæstione agitur: sed ad Prin-
 cipum Confessionem isti numeri articulorum pertinent,
 quam Bucerus illo tempore, licet nostræ Reipub. Legatus,
 nostram Confessionem nominabat, quod & aliàs ipsum fec-
 cisse infra ostendam. Pari ratione, si id, quod in principio
 Apologiæ scriptum est, de dissidio Sacramentario, *reuera
 idem sentire utramq; partem: tantum dissensionem esse de quibus-
 dam mysteriis, & de verbis, quibus verus intellectus Sacramento-
 rum, de quo nullum esse ait controuersiam, exponi debeat.* Si istud
 inquam, conferamus cum tertia Epistolæ ad Comandrum
 parte, quomodo quæso conciliari ista inter se poterunt?
 Quis enim affirmare audeat, eos re ipsa consentire, & qui-
 dem de usu Sacramentorum, inter quos tria hæc contro-
 uertuntur, in quibus Bucerus sententiam sese mutasse his
 verbis testatur. Nunc declarabo, quid intersit inter hæc, &
 ea, quæ equidem de hoc mysterio antè sensi & docui, quàm
 concordia nobis cum Luthero & Ecclesijs, quæ semper cum
 eo fecerunt, restituta est, omnis autem varietas ista in his
 consistit. Primum, quod Luthero & ijs, qui ab ipso stabant,
 tribui crassiorẽ de præsentia & perceptione Domini in sa-
 cra Cœna sententiam, quàm deprehenderim postea, &
 nunc testificer illis vnquam fuisse: quanquam eam sententiam
 magis adeo inesse ipsorum verbis, quàm animis iudicau-
 bam. Deinde, quod formas quasdam loquendi improbaui,
 & etiam oppugnaui, tanquam illæ mentes hominum, ad
 Ele

Elementorum existimationem nimiam detraherent, & facerent nonnihil ad imminuendam sinceritatem fidei in Christum. Ex formulæ erant, Sacramenta confirmare fidei, erigere conscientiam, esse & percipi Christum in Sacramento, & percipi eum CORPORALITER: QVAS FORMAS NUNC AGNOSCO ME VSVRPARE POSSE PIE ET UTILITER. Tertio, quod cum ij, qui non viua veracq; fide, Eucharistia communicant, hoc cibo salutis non fruuntur, ego illis simpliciter ademi omnem Christi in Sacramento perceptionem, quam nunc non adimo. Hæc igitur secunda causa est, cur concedi Sturmio non possit, vt post anni 1531. interpretationem, & 1532. pacificationem, Ciuitatum Confessio vel sola, vel vnâ cum Principum Confessione, pro Ecclesiæ & Reipublicæ Argentinenfis Confessione habeatur.

Cui causæ & tertia accedit: quod videlicet, cum aliquoties postea Reipublicæ nostræ Legati, vnâ cum Principibus, & alijs Statibus, Augustanæ Confessioni subscripsissent, nunquam tamen suam illi Confessionem exceperunt, aut saluam sibi illam & incolumem esse voluerunt: Sed ceremonias tantum, quibus à Saxonis Ecclesijs differebant, vt & hodie differunt, exceperunt. Quod ne quis me putet sine ratione aut certo authore affirmare: vobis ipsis, Scholarchæ, testibus vtar. Tu enim Ioannes Philippe à Kettenheim, ex propinquo tuo, viro nobilissimo & prudentissimo, Prætor, dum viueret, & Scholarcha amplissimo Henrico à Mülnheim, sæpè isthoc sine dubio audiuiisti: vos etiam Ioannes Carole Lorcher, & Friderice Gotteshemi, in Senatu anno 1563. fuistis, mense Martio: cum ab arbitris interrogaretur Senatus, Ecquam harum Confessionum pro sua agnosceret: Cumq; Senatus factio decreto res

C a

sponde

» sponderet, Principum Confessionem suam confessionem esse
 » se: quoties Principum Confessionem antehac subscriptam à Ma-
 » gistratu esset, nihil præter ceremonias esse exceptum. Et
 quod maius est, Cōsul eo anno postremum, hoc est, VII. fuit
 Matthias Pfarrerus, qui vnâ cum Iacobo Sturmio Ciuium
 Confessionem Augustæ ante annos 33. exhibuerat:
 qui cum eodem illo Sturmio plarisq; de Religione actio-
 bus publicis interfuit. Vigesimo enim septimo anno Con-
 sul primùm factus fuerat: & exemplo in nostra Republica
 planè singulari, septimum consulatum gessit, & ab octauo,
 non toto vertente anno absuit, mortuus 19. Ianuarij, anno
 1568. cum ad octauum consulatum sequente 1569. anno, ad-
 tus ipsi pareret. Hic ergo Pfarrerus, cum præclare adhuc
 meminisset, quæ in Comitij Augustanis anni 1530. de Ciui-
 tatum Confessione acta fuissent, & quæ deinceps consecuta:
 cumq; minimè ignoraret, quid in illo dissidio Zanchiano
 controuerteretur: concorditer tamen cum Senatu & XX. vi-
 ris respondit, Principum Confessionem, nostram Confes-
 sionem esse: eo ipso tempore, quo contendebatur, secun-
 dum Ciuitatum Confessionem, examina probandorum in
 Collegio Thomano instituenda esse. Fuerunt etiam eodem
 tempore in Tredecemuirorum & Quindecemuirorum or-
 dine non pauci, qui cum ijs, qui initio renouatæ doctrinæ
 Euangelicæ in Magistratu fuerunt, coniunctissimè vixerat,
 & mentem illorum atq; sententiam nouerant, & ita illorum
 maiorum suorum, à quibus ipsi Rempub. acceperant, autho-
 ritatem & existimationem venerabantur, vt nihil decernens
 dū sibi putarent, quod ad illorum mortuorum ignominiam
 vlla ratione pertineret. In his, ne plures nominem, Henricus
 Mülnheimius erat, antiqua vir & nobilitate, & virtute: qui &
 post Iacobū Sturmū, ad Conuentus Imperij de Religione
 institutos sæpissimè missus fuit: & Reip. nostræ nomine Prin-
 cipum

epum Confessione non semel subscripsit: qui à Zuingliano errore longè erat alienissimus, & sæpè de constanter retinenda Confessionis Principum sententia verba faciebat: qui moriens etiam, vt multi ex nobilitate, propinqui illius testari possunt, & Senatum & Ciues pro concione funebri admoneri voluit, ne se ab illa Principum Confessione paterentur auelli: qui hanc ipsam cohortationem, nisi vis morbi celescius ipsum oppressisset, scriptam Senatui & Ciuibus relinquere cogitauerat. Erat etiam in illis Georgius Leimerus, non modo virtute & prudentia, sed doctrina etiam literarum insignis, qui anno superiore 1562. secundum consulatuum gesserat: & decennio post diem suum sanctè & piè obiit: qui ita Lutheri doctrinam probauit & amauit, vt liberis etiam suis atq; nepotibus, hoc sua manu scriptum elogium reliquerit, confessionis suæ & voluntatis testimonium: **Doctor Luthers Lehre ist mit Gottes Wort noch nie vberwunden / daß sie falsch sey / aber mit gewalt widerfochten worden.** Erat etiam in illis Carolus Mügius, vir summæ & apud Senatum, & apud Ciues authoritatis, propter prudentiam, pietatem, grauitatem, multasq; alias insignes virtutes, quas eximia etiam doctrina vehementer ornabat. Is altero post tertium Consulatum anno, 1572. mensis Martio, summo cum mœrore bonorum omnium extinctus est: sed quamdiu vixit, veræ Religionis studiosissimus, & patriæ quoq; & maiorum amantissimus fuit. Et tamen isti, in quibus neq; vsum rerum, neque pietatem, neque patriæ & maiorum amorem bonus quisquam desiderauit: decreto siue responso Senatus, anno 1563. de Principum Confessione in Schola & Ecclesia retinenda, non modo non intercesserunt: sed authores etiam illius & principes fuerunt. Sed horum apud Sturmium sepulta esse videtur memoria:

22 *Defensio IIII. D. Joannis Pappi,*

& eos tantum certo quodam suo cōsilio nominat, cum quorū plerisque nemo ex ijs, qui nunc in Magistratu sunt, familiariter aliquando vixit: ne videlicet ab horum memoria, redargui falsæ ipsius & fictæ narrationes possint, quam etiam ob causam primos tantum in commonitione sua, Ecclesie ministros celebrat, ijs, qui proximè illos consecuti sunt, & qui discipuli illorum fuerant, præteritis. Si enim Glocceros etiam, & Specceros, & Flinneros, viros propter eximiam pietatem & doctrinam summis laudibus dignissimos nominasset: redargui statim & aperte potuisset. Hi enim primorum discipuli, & nostri magna ex parte præceptores, talem nobis doctrinam, qualem ipsi à primis illis acceperant, fidelissimè tradiderunt: neque vel à Zanchō, vel à Sturmio, mutatae doctrinae maiorum, ut quidem accusabantur, convinci potuerunt.

Pag. 12. 45. 46. 48.
49. 50. 52. 54. 55.

Sed quid multis probare conor, id, quod dixi? An non ipsa Miscellaneorum Zanchi præfatio testatur, controversiam illius temporis non minimam fuisse de hac Ciuitatum Confessione: Sed quid habet illius temporis formula? Nempe non ad Ciuitatum, sed ad Principum Confessionem nos astringit. Quod ad Cœnam Domini attinet, pius consensus constitutus est, ut pariter in Schola & Ecclesia, conformiter alijs pijs Ecclesijs, & verbo Dei, iuxta Augustanam Confessionem anno 1530. Imperatori Carolo v. à Principibus & alijs quibusdam Romani Imperij ciuitatibus exhibitam, & adiunctam Apologiam, Numburgi ab Electoribus & Principibus Imperij denuò subscriptam doceatur: eaq; sit norma & regula totius doctrinae, non tam de Cœna Domini, quam & reliquis articulis omnibus ex verbo Dei sincero & incorrupto, in scholis & Ecclesijs docendo.

Sati

Satis, opinor, liquido me demonstrasse, Scholarchæ, neque solam Ciuitatum Confessionem, neque eam Principum Confessioni adiunctam normam & regulam esse debere nostræ doctrinæ. Sed tamen quibus rationibus Sturmius contrarium probare conetur, dispiciendum est. Ita enim confidenter agit, vt cui rerum nostrarum status minus notus est, ei facile possit imponi. Ac initio quidem multum se fatigat in describenda primorum Senatorum & Concionatorum, qui Religionem mutarunt, historia: atque id propterea, vt contra maiorum auctoritatem facere videantur, qui Principum, non Ciuitatum Confessionem sequuntur. Ac si recta via totam hanc narrationem putemus, non quod perpetua illa nostra Confessio sit, inde efficitur: sed quod ab illis aliquando scripta & oblata. Possum autem non minus ego quoque illis encomijs vti. Nam illi ipsi, quos laudat Sturmius, & merito laudat explicata suæ Confessionis sententia, Principum Confessioni subscripserunt, Principum Confessionem defendi iusserunt: & post semel explicatâ illam suam, nullam eius amplius, neq; in Comitijs Imperij, neq; in Colloquijs de Religione, neq; in Concilio Tridentino mentionem fecerunt. Quod autem pag. ii. de Ciuitatum Confessione scribit Sturmius, eam nō modo in conuentu Ecclesiastico vnanimis sententijs comprobata, & in Senatu recitata esse, sed etiam latam deinde ad omnes tribus, & ab his colaudatam esse, neminem esse, qui negare possit: Rem præsertim tam magnam, & tam periculosam. Quod si ad tribus lata est: certe, inquit, ad Senatum rursus relata est, atque ita auctore Senatu confirmata est, vt vsque ad hunc diem abrogata nondum fuerit. Nam quod Senatu rogante, tribulibus approbantibus, semel ratum & decretum est: in re præsertim graui & singulari: id absque consensu tribulium

24 *Defensio III. D. Joannis Pappi,*

lium praefectorum, nunquam in nostra Republica, aut irritum, aut oppressum fuit. Nihil etiam nouum, quod cum periculo magno coniunctum est, absque tribunitia auctoritate, in publicum elatur, cuiusmodi haec cum erat Confessio. Et velim, addit, meis oculis, benter aspicere illum hominem, qui dicere ausit, hanc Confessionem nostrae Ciuitatis, aut in Comitibus Augustanis fuisse reprehensam anno 1530. aut post illa, quod in Comitibus vituperatum non fuit, id à Senatu fuisse condemnatum: documentum prudentis Reipublicae: laudem Theologorum: decus pastorum: insigne optimorum ciuium: testimonium perpetuae doctrinae: exemplum fortitudinis sempiternum in ciuitate. Continenter isthaec Sturmiana recitari, ne viderer astute, aut argumentum istud, quo, qui ab istius partibus stant, praecipue niti solent, dissimulare, aut non satis aperte respondere. Eiusmodi autem hoc argumentum in nostra quidem vrbe est, vt in eo summam victoriae aduersarij sine dubio collocent: ideoque & saepissimè à Sturmio tam in comonitione, quam in Antiproemio repetitur. At quam ipsis formidabilis hic Achilles videtur: tam profecto contra nos minime militat. Cur .n. nobiscum Sturmus exoptulat: cur nos accusat: quod relicta Ciuitatum Confessione, Principum Confessione nitamur? Eisdem illos, quos laudat, instauratores Religionis, tam ex Senatu, quam ex Ministerio Ecclesiastico, Boelinos, Redereros, Fridericos, Sturmos, Kniepsios, Othenmios, Herlinos, Mügios, Pfarreros, Drachenfelsios, Danzhemios, Ebelios: Zellios item, Polliones, Firmios, Buceros, Capitones, Hediones: hos, inquam, accuset, his irascatur. Hi enim ipsi, qui Ciuitatum Confessionem scribi iusserunt, quicque scripserunt, qui obtulerunt: Hi, hi inquam, post explicatam eam Principibus, Principum deinceps, quam sua Confessione vt maluerunt

runt: suisq; successoribus, tam in Magistratu, quàm in Ecclesia, suo exemplo Principum Confessionem commendarunt.

Nam quòd Sturmius à nobis decretum tribulium præfectorum postulat, quo istud fieri iusserint: hoc quid aliud est, Scholarchæ, quàm istos tantopere à se laudatos viros accusare & traducere, quòd contempta & spreta tribulium præfectorum autoritate fecerint, quod facere ipsis non licuerit? Quod cuiusmodi crimen sit, vobis cogitandum relinquo. Non ne plurimis Rebuspublicis vna hæc res perniciem attulit: quòd plebs oratores astutos & callidos secuta, & ab ipsis inflammata, de suo iure cum Patribus conscriptis h. e. cum Senatoribus decertauit? Hunc ergo oratorem tribulibus præfectis commendate, si placet, Scholarchæ, vt doceat ipsos, tribuum autoritatem multis iam annis spretam contemptamq; iacere: eos ipsos, qui ad tribus de Confessione Ciuitatum retulerunt, vsurpata postea maiore autoritate, per summam licentiam ea, quæ tribus sciuerant & decreuerant, irrita fecisse: reuocandam esse tribuum potestatem: neque concedendum Senatui, & *xxi.* viris, vt de rebus tantis soli statuunt. Hæc orator iste vester apud tribules præfectos perorabit: his encomijs & vos & maiores vestros ornabit: hanc vobis, Senatui, & *xxi.* pro nauata hæcenus in negotio Religionis opera, gratiam referendam ostendet, vt superbe & criminose vos maioresq; vestri fecisse & facere videamini. Quid ni enim? Confessionem Ciuitatum tribus collaudauerunt, semelq; collaudatam namsquam abrogarunt: collaudatam verò & à seipsis aliquando, & à tribubus, relinquendam, & Principum Confessione adherendum esse, maiores illi vestri sine tribulium præfectorum autoritate statuerunt.

D

Vellet

Vellet suis oculis libenter aspiciere illum hominem, qui dicere aulit, istam Ciuitatum Confessionem, vt ipse loquitur, condemnatam, siue, vt nos sentimus, relictam fuisse sub aspectum reuoeret eos omnes, quos annis iam quadraginta in Magistratu vidit: eos aspiciat, qui nunc vobiscum ad gubernacula Reipubl. sedent. Hi enim sunt, qui non condemnandam quidem Ciuitatum Confessionem, sed ab ea recedendum, & Principum Confessioni adhærendum putarunt. Ita verò hoc argumentum refuto, quasi certo constet, hanc ipsam Ciuitatum Confessionem ita, vt Sturmius scribit, tribulium præfectorum autoritate confirmatam fuisse. At longè secus est. Non enim de ipsa hac Confessionis formula, præfectorum tribulium decretum initio factum fuit, sed generatim, vt verbum Dei purè annunciaretur, & abusus verbo Dei contrarij tollerentur. Huic tribulium præfectorum decreto Senatus & xxxi. viri, postea semper innisi, ea vno quoque tempore de Religione consilia ceperunt, quæ existimarunt ad puritatem verbi diuini conseruandam, & ad abusus contrarios tollendos maximè pertinere. Hanc enim decreti præfectorum tribulium summam fuisse, exordium edicti cuiusdam Senatus & xxxi. virorum, 18. Decemb. anno 1534. publicatum testatur. Cesset ergo de autoritate tribulium præfectorum inuidiam nobis conflare Sturmius: nisi mauult & illos, quos tantoperè laudat, in eandem inuidiam pertrahere: & ipsos etiam illius temporis præfectos tribules accusare, quod Senatus & xxxi. viris plus, quàm oportuerit, permiserint. Nihil in aliud nos agimus, aut vrgemus, quàm vt, quod Senatus & xxxi. viri illius temporis egerunt, ratum firmumq; permaneat.

Tercio deinde loco à Principibus etiam approbatam, à nemine reprehensam esse dicit Ciuitatum Confessionem: & quod maius est.

Caj.

Cæsarem non improbasse dicit, & unam solam, quamvis, aut cuiusvis, postulasse. Pag. 29. At hoc non modo impudenter mentiri est, sed etiam sibi ipsi turpissimè contradicere. Pag. 13, fingit, cum Cæsar unâ tantum Confessionem sibi exhiberi veller, Senatam, ea de re à Legatis nostris certiozem factam, respondisse, honoris causa concedendum Principibus, ut sola Principum exhiberetur Cæsari & statibus Imperij, & Principes & Legatos certiores factos, suam Confessionem communiter Cæsari tradidisse, subscriptam à Legatis nostris. Nunc à Cæsare visam fatetur, quod prius haud rectè negauerat: sed veritati nouum addit mendacium, à Cæsare non improbatam esse. An verò improbata nō est? Quid igitur Sleidanus? Argentinensibus atq; socijs, domum Cæsaris euocatis, in ordinum confesſu recitatam esse ipsorum doctri-
næ confutationem, scriptum valde prolixū & acerbum, ea parte potissimum, vbi de Coena Domini tractatur. Quid Apologia Confessionis Ciuitatum, quam ob rem, aut contra quos ædita est? Sed quo ad Principes: in conuentu Smalcaldico, à Saxonis anno 1531. receptam fuisse Ciuitatum non Confessionem, sed interpretationem, suprâ audiuius, & cuiusmodi ea interpretatio fuerit, satis ostendimus. At istud rursus factum Sturmius ad ipsam Comitiorum Augustanorum historiam, & quidem ante exhibitas Confessiones, accommodat: oblitus, quibus de rebus agat, aut loquatur, seu potius studiosè inuoluens omnia, ut qua de re quæstio sit, minus intelligatur.

Succedit huic probationi Synodus anni 33. quam rursus à præfectis tribulibus probatam ait. Sed idem respondeo, quod & prius. Si hoc Sturmius efficit, quod vult: hoc tamen nobis relinquatur, Ciuitatum Confessionem, neque ex Geneuensis Typographi Courteaut, neque Argentinensis Ribelsij Scholij, necq; ex Neapolitana editione, sed ex consensu earum Ecclesiarum, quæ Augu-

stanam Principum Confessionem amplectuntur, exponendam esse: sin autem multa falso narrat, multa, quæ vera sunt, ad aliena tempora transfert: rursus hoc nobis relinquit, cum Reipublicæ nostræ ab anno 1532. posteaquam Confessioni Principum subscripsit, pax data fuerit ad Concilium vsque, ita hoc beneficio Rempubl. nostram vsam fuisse, vt non publicæ tranquillitatis causa sentire se simularer, quod reuera non sentiebat: sed à Bucero de tribus illis capitibus edocta, Principum Confessioni, tanquam rectius hæc ipsa explicanti, subscriberet, & non modò ipsi Principum Confessioni contrarium nihil admissuram promitteret, sed etiam, quod promiserat, sanctè seruaret. Contrarium si probare potest Sturmius, quod mihi quidem non est ad se dem, ipse viderit, quomodo viris bonis placere illud possit. Anno 1532. vt pacem Religionis cõsequaris, tua relicta Confessione, Principum Confessioni tete addicere: & hac pace impetrata, anno mox sequente, omiſsa iterum Principum Confessione, cuius beneficio pace publica fruaris, decreta domi priuatim de ea Confessione facere, quam si in illo periculo vsisses, neque ab ea te destitutum statuisses, pax tibi nunquam fuisset promissa. Eligat ergò Sturmius, quod vult, aut aliam Confessionem approbatam in Synodo esse dicat, quàm cui pax data tum fuerat: aut concedat, ab anno 1532. per nostram, eam Confessionem esse accipiendam, cui nostri subscripserant. Atque hoc ipsum ijs quoque respondeamus, quæ de Concordia anni 1536. affert. Non refutabo hoc loco omnia, quæ de ista Concordia attulit. Rursus enim mihi de ista re dicendum erit, cum calumnias depellam, quibus Ministerium nostrum deformat. Nunc autem hoc satis fuerit refutare, quod ait Pag. 19. *Observatu illud dignum est, quod pastores in vrbe nostra, qui Vuitberge non fuerant*

fuerant, cum pax coiret, ita subscribebant concordie capitibus: ut manducationem oralem, & impiorum exciperent: id quod humaniter eis concessum est, etiam Lutheri permissu. Neq; ab ullo ciue unquam postulatum, ut has duas manducationes quisquam comprobaret: nulla enim in concionibus audiebatur, vel oralis, vel impiorum manducatio.

Rem magnam praestas, Zoile, si bonus es: Vbi tu verò illud obseruasti, quod obseruatione tam dignū esse ais? nempe in tuis veteribus nouis, quibus credat, qui uolet: ego non credam: neq; ij credent, qui meminerunt in anni 1536. Concordia haec inesse. De manducatione quidem orali: Et quamuis transsubstantiationem improbant, nec sentiunt corpus Christi localiter in pane includi, vel alioqui corporaliter cum pane uniri extra sumptionem Sacramenti: tamen fatentur, & sentiunt, Sacramentali unione panem esse corpus Christi, hoc est, sentiunt & credunt, PORRECTO PANE, VBRE SIMVL PRÆSENS ESSE ET PORRIGI CORPVS CHRISTI. Qui huic articulo subscripserunt, eos ne Sturmius dicet oralem manducationem excepisse, qualis quidem in nostris Ecclesijs traditur: Nam de pontificijs superstitionibus mox additur, ut neq; huius Ecclesiae pastores, qui Vuitenbergae non fuerunt, cum pax coiret, neq; quisquam alius, exceptionem aliam hic debeat quaerere. Nam extra usum, aiunt, & sumptionem, cum panis seponitur, & seruatur in Monstrantijs, aut in processionibus circumgestatur, & ostenditur, sicut in Papatu, ibi non sentiunt corpus Christi adesse. An verò aliquid vel cautius, vel prudentius dici potuisset, quo ea praecauerentur, quibus vos cautores tanti, concordiam istam voluistis emendare, ut oralem manducationem, quam spirituali saltem opponimus, suspectam faceretis? Sed de impiorum etiam manducatione, audite Scholarchae, quid

» 1536. anni concordia habeat. Secundo, sentiunt institutio-
 » nem huius Sacramenti per CHRISTVM factam, efficacem
 » esse in Ecclesia Christiana, nec positam esse in dignitate vel
 » indignitate ministri, qui Sacramentum porrigit, vel illius
 » qui accipit. Quare sicut Paulus dicit, etiam indignos Sa-
 » cramentum manducare, ita etiam sentiunt, INDIGNIS VE-
 » RE EXHIBERI CORPVS ET SANGVINEM CHRISTI,
 » ET INDIGNOS VERE ACCIPERE, CVM INSTITV-
 » TIO ET MANDATVM CHRISTI DOMINI SERVANDV-
 » TVR. Sed tales accipiunt ad iudicium, sicut Paulus in-
 » quit, quia abutuntur Sacramento, cum sine vera poeniten-
 » tia, & sine fide accipiant. Iudicent autem omnes viri boni
 » & pii, an hoc sit manducationem impiorum excipere, & ora-
 » lem. Hæc enim duo si in isthac concordia excipiantur:
 » quid quæso restat, in quo factam concordiam esse dicamus?
 » Illud magis spectemus, vt hanc concordiam cum illa Com-
 » mandrina epistola conferamus. Nam ad hanc anni 1536.
 » concordiam, sine dubio Buceri respexit, cum illa ad Com-
 » mandrum scriberet. Quid igitur? Initiõ fatetur Buce-
 » rus, vt supra quoque audiuimus, se Luthero crassiorẽ tribu-
 » iisse de præsentia & perceptione Domini in sacra Cœ-
 » na sententiam, quã deprehenderit postea illi vnquam
 » fuisse. Recte ergo cum Luthero Bucerus, & cum hoc ille
 » se fatetur, & transsubstantiationem improbari, nec cor-
 » pus Christi localiter in pane includi, vel alioqui cor-
 » poraliter cum pane vniri, extra sumptionem Sacra-
 » menti. Rursus Bucerus non modò admittit, sed etiam
 » pie & utiliter vsurpari posse phrasẽ quasdam testatur,
 » quas prius & improbauerat, atque etiam oppugnaverat,
 » tanquam illæ mentes hominum ad elementorum existima-
 » tionem nimiam detraherent, & facerent nonnihil ad im-
 » minuendũ

minuendam sinceritatem fiduciae in CHRISTVM, Sacramenta videlicet confirmare fidem, erigere conscientiam, esse & percipi Christum in Sacramento, & percipi corporaliter. Quid autem de his phrasibus anni 1536. concordia? Ideò enim institutum est hoc Sacramentum, ut testetur, gratiam & beneficia Christi sumentibus applicari, & verè corpori Christi inferi, & sanguine eius abluì eos, qui poenitentiam verè agunt, & fide in Christum se consolantur. Porrò quid de manducatione indignorum, & ipsa 1536. anni concordia, & epistola Comandrina sentiat, iam antea ostendi. Nihil ergo illis *ermulois* opus erat, quæ Sturmius canit planè ante victoriam: *Saluam mansisse vrbi Confessionem, saluos Carechismos, saluas Caremonias.* An non enim satis est, quòd testati sunt & Suinfordia & Vvitebergæ, nihil se contra Principum Confessionem velle docere?

Sequitur inter Sturmiana argumenta, Statutum municipale, datum omnibus Collegiis anno 1539. in quo prohibendi astringuntur ad *NOSTRAM* Confessionem. At isthoc argumento principium petere videtur Sturmius, hoc enim ipsum quarimus, quæ nam illo quoque anno, hoc est, iam inde à 1532. fuerit nostra Confessio, Civitatum ne, an Principum. Infrà autem Collegij nostri Thomani sententiam atque iudicium de hac re ascribam. Sed nunc istud addo, si hæc mens atque voluntas fuisset illorum, qui Decretum illud municipale condiderunt, ut Civitatum Confessionem, Principum Confessionis opponerent, nò sanè video, quomodo à leuitatis crimine possint defendi. Sin autem eadem domi, quæ foris, ipsis fuit Confessio, & quæ foris, eadem domi; agè Colloquium Ratisbonense, biennio post

32 *Defensio IIII. D. Joannis Pappi,*

post istud statutum municipale videamus, quam ibi Confessionem Bucerus Reipubl. nostræ nomine defendit. Principum verò Confessionem defendit, nulla adiuncta Ciuitatum Confessionis mentione: & Principum Confessionem, *NOSTRAM* Confessionem nominauit, vt supra ostendi. De Confessione anni 1548. Defensione tertia Sturmij respondi, quæ ab ipso nondum video esse refutata. Quod huc adhuc, vt cœpit, non Confessionem illam, sed Confessionis tantum titulum vrgebit: remittā ego illum denuò ad illa tria Comandrina capita, ad Acta etiam Ratisbonensia, vt ea, si possit, cum titulo illius anni, 1548. Confessionis conciliet.

Restat postremum Sturmij argumentum, ab eo mandatum, quod anno 1534. initio propositum, & adhuc quotannis in aliquibus tribubus repeti solet, vbi Confessionis Ciuitatis mentio fit, & Ciues monentur, vt in agnita veritate Euangelij & verbi Dei constanter perseuerent: sed neq; istud nobis multum incommodare potest. Cum enim posteriora semper Decreta prioribus derogent: & verò Magistratus, post istud anni 1534. edictum, de Principum Confessione, non minus præclara edicta proposuerit, illa posteriora æquissimo nos iure seruamus & sequimur.

Hactenus ostendi, Ciuitatum Confessionem nostram Confessionem, hoc est, vt anni 1563. formula habet, normam & regulam doctrinæ, amplius non esse: & contrarijs Sturmij argumentis respondi. Restat igitur, vt etiam apertius ostendam, quia Ciuitatum Confessio, nostra non amplius Confessio est, Principum e contra nostram Confessionem esse: & quidem illam primam, non mutatam, cui transubstantiationis errorem, sed falso, vt audiemus, Sturmij impingit. Argumenta, quibus hoc probo, ista sunt. Primum à subscriptione prima, *Su in fordiaz facta*: vbi primæ certè & non mutatae

mutatę Confessione subscriptum est à nostris. Alterum à testimonio Epistolę ad Lycosthenem, quę & Confessionem & Apologiam diligenter sanę excusat: quod nihil vel contra Scripturam, vel doctam & orthodoxam antiquitatem statuat. Et si verò ipse pro me, Bucero in illa Epistola non assentior, eandem videlicet vtriusque Confessionis sententiam esse: quod supra satis copiose refutavi: hoc tamen ipsi negare non possunt, Bucero anno 1532. cum tam diligenter & Confessionem & Apologiam Saxonum excuteret, nullum tamen transsubstantiationis vestigium, nullam suspicionem reperisse. Iam anno 1537. Smalkaldię & Bucerus & Fagius, cum plerisque alijs primi nominis in Germania Theologis, non mutatę Confessione subscripsit: cum quidem iussi essent Theologi diligentissimę eam relegere, & sicubi vel Scripturarum, vel Patrum testimonia ea videretur desiderare, illa addere. In illam autem suam subscriptionem sic illi Theologi tum præfati sunt. De mandato Illustriss. Principum & Ordinum, ac Ciuitatum Euangelij doctrinam profitentium, relegimus Articulos Confessionis exhibitos Imperatori in Conuentu Augustano, & Dei beneficio omnes concionatores, qui in hoc Smalcaldensi Conuentu interfuerunt, consentientes profitentur, se iuxta Articulos Confessionis & Apologię sentire, & docere in suis Ecclesijs. Ideo nomina sua subscribunt. Magnum mihi hoc & singulare testimonium videri solet, Scholarchę, quo istę hęc Principum Confessio & Apologia ornata est: quod tanti Theologi, in quibus ipse etiam fuit Lycosthenes Augustanus, diligentissimę relectam Confessionem, & Apologiam nondum mutatam, tanto consensu approbarunt: & à transsubstantiationis suspitione liberarunt.

E

Addo

Addo & quartum argumentū ab alio Buceri testimonio, quod rursus non modo à suspitione Transsubstantiationis Principum Confessionē liberat : sed eam ipsam NOSTRAM appellat. Bucerus ergo in libello Germanico, cuius incipitio est: *Ehrlich vngesährlich Bedencken / 2c. Anno 1545. edito, ita ait, 24. versapag. Inersten § (desselben Bedenkens) Soll das wort Gestalt / nicht auff die Transsubstantiation / sonder nach dem Brauch der Alten / vnser Confession (welche diese Rede auch also gebraucht hat) verstanden werden. Nemlich / das mit den sichtbaren Sachen / Brot vnd Wein / die vnstichtbare Gaben / der ware Leib / vnd das ware Blut vnser Herren gegeben vnd empfangen werde.* Quibus verbis non hoc modo euincitur: nostram Confessionem iam tum à Bucero agnitam fuisse Principum Confessionem in cuius Germanica editione vocabulū speciei legitur, cum in Ciuitatum Confessione nusquam reperitur: sed etiam primam, & non mutatam Principum Confessionem, nequaquam stabilite transsubstantiationem.

Sed duo adhuc sunt argumenta, quæ testantur, primam & non mutatam nostram Confessionem esse: vt qui his argumentis cognitis & ponderatis, diuersum tamen adhuc affirmare aulit, merito & frontem & cor amisisse credendus sit. Præfatio siquidem Principum in librum Concordiæ apertissime testatur, quoties noua Confessionis subscriptio facta est, & Naumburgi præsertim anno 1561. primæ & non mutatae subscriptum esse: vt magna sit impudentia, à Doct. Osiandro Principum literas & sigilla flagitare, & contrariis persuadere hominibus velle. Ergo & nostri Legati, inter quos, propinquus, Ioh. Philippe à Kettenheim, tuus Henricus Mülhemius principem semper locum habuit, primæ & non mutatae subscripserunt. Deinde hanc Numburgi subscriptam Confessionem Senatus non modo Conuentui

Eccles

Ecclesiastico diligentissime commendauit, cum primum Legati à subscriptione domum sunt reuersi, sed etiam Concordiæ anni 1563. inseri eam voluit, vt regula & norma esset doctrinæ, tam in schola, quàm in Ecclesia.

Sed ipsi ego causæ tam bonæ, tam claræ atq; perspicuæ diffidere videar: si pluribus vtar argumentis. Itaque primæ huic controuersiæ nostræ finem nunc faciam: si vnum adhuc aliquid commonuero. Sine dubio enim, Scholarchæ, quia causam hanc tam difficilem, & tam latè patentem videtis esse, gratias ei ageretis, qui viam & rationem vobis com monstraret, explicandę & tollendæ huius controuersię, eam, quæ & veritati maximè consentanea esset, & scholæ atque Ecclesiæ ministris, quàm facillimè probari posset. Eam ego rationem, Scholarchæ, paratam habeo: imò Collegium Thomanum, in quo præcipui sunt Professores, & ministri Ecclesiæ aliquot, paratam habet istam rationem. Loquor autem de formula Concordiæ inter Doct. Marbachium Collegij Decanum, & Conradum Hubertum seniore: cui formulæ omnes tunc Canonici Capitulares assenserunt: ea verò ad verbum sic habet.

Quòd Conradus Hubertus senior Capituli questus est, Doctorem Marbachium Decanum in examine eorum, qui in possessione præbendarum mittuntur, Saxoniam & Electoraliam, siue Principum Confessionem multis iam annis inculcare, cum & Statutum municipale datum capitulo, anno 1539. & formula examinis de NOSTRA tantum, hoc est, quatuor Ciuitatum Confessione loquantur, cuius mentione omisso, fatacitè eam Zuinglianismi & hæreseos insimulari, cum tamen à Principum Confessione non dissentiat: & ab illis Suinfurti, anno 1532. approbata sit: eamq; ob causam examinibus Canonicis multo iam tempore non interfuisse.

E 2

Quodq;

Quodq; Doctor Marbachius Decanus respondit, se quatuor Ciuitatum Confessionem libenter intelligere, quem admodum Principibus Suinfurti explicata fuit: ne à Principum Confessione dissentiat: ne ue ei opponatur (quod & à Principum Confessionis socijs plerisque, & ab aduersarijs passim fiat) sed Statutum tamen & formulam examinis de Principum Confessione loqui: quam nostra Respublica iam inde ab illa declaratione suæ Confessionis, ea ipsa Confessione sua seposita, constanter retinuerit & defenderit in omnibus de Religione publicis actionibus, & Imperij conuentibus: ideoq; rectè arbitrari à se fieri, cum pro NOSTRA Principum siue Saxoniam Confessionem nominat: maxime cum anni 1563. concordia, quatuor Ciuitatum Confessionis ne meminerit: quidem Principum autem Confessionem inter ea scripta, quæ norma esse debent doctrine, vel præcipuo loco nominet.

Capitulum censuit, Confessione quatuor Ciuitatum nihil derogandum esse, neq; eam pro Zuingliana esse habendam, propter explicationem Principibus Suinfurti factam: eaq; in re Magistratus nostri, & præceptorum atq; antecessorum nostrorum, Martini Buceri maxime, honori & exultationi consulendum.

In Statuto tamen & in formula examinis per NOSTRAM Principum Confessionem absq; dubio intelligi debere, propter causas à Decano explicatas, eamq; Confessionem, ut formula Concordiæ, anni 1563. habet, normam esse debere doctrinæ huius Ecclesiæ & Scholæ.

Videri ergo Conradum Hubertum seniore, non cum Doctore Marbachio Decano, super hac re disceptare debuisse: sed eos potius refellere, qui & Confessionem Ciuitatum, & Martinum Bucerum in Zuinglianas partes traducere conan-

conantur: quiq; Ciuitatum Confessionem Principum Confessione opponunt, tanquam contrariam, & hanc ex illa oppugnant.

Præterea causam nullam superesse Conrado Huberto seniori, cur ab examinibus Canonicis deinceps abstineat, aut vel ipse, vel quis alius collegarum, quatuor Ciuitatum Confessionem contumeliose tractari putet: si Decanus in examine, vt & antehac, pro NOSTRA Principum Confessione nominabit.

Actum xx. Nouembris, & transactum septimo Decembris, Anni 1575. Præsentibus M. Iona Bitnero, M. Theophilo Golio, M. Conrado Dasypodio, Doctore Michaële Beuthero, Domino Iohanne Flinnero, Parocho summi templi, Iohanne Thoma, Parocho S. Nicolai, Iohanne Fabro, Parocho Diui Thomæ, M. Michaële Boschio, & Doctore Iohanne Pappo.

Hanc formulam si ratam esse iubeatis: si non patiamini, vt contra illam, vel in examinibus instituendis, vel in congressibus nostris aliquid à quoquam suscipiatur: pax est & Concordia de isthac quidem prima controuersia, in qua ego mihi non minus videor gloriæ & existimationi Maiorum nostrorum, nostræq; vt bis, quàm ipse Sturmius fecerit, consuluisse. Quamobrem & ego oro vos Patres nostros: oro per vos totum Senatum: omnes tredecemuiros: omnes quindecemuiros: omnes optimates, tam nobiles, tam honestos, tam ornatos, tam prudentes viros: vt cui semel Principum Confessione nomen dedistis, eam defendatis: & quoniam illi ipsi, qui Ciuitatum scribi iusserunt, & scripserunt Confessionem, Principum Confessione subscribendum putarunt: & quoniam tot hoc rationes suadent, vrgent, postulant: & quoniam hoc absque maiorum vestrorum mortuo

Pag. 29.

38 *Defensio IIII. D. Joannis Pappi,*
rum ignominia, absque aduersariorum Cinglianorum in-
fami gloriatione non potestis intermittere. Nisi enim Prin-
cipum Confessionem retineatis, & eam regulam atque nos-
tram doctrinam & examinis esse iubeatis: haud sincere ma-
iores vestri ei subscripsisse videbuntur: & Zuingliani, qui
iam vobis inscijs, Ciuitatum Confessionem reuiderunt, de
vobis novos triumphos ducent, nouaq; statuent trophaea.

Deinde oro vos, vt Concordiam inter Lutherum atque
Melanchthonem, & Bucerum atque Capitonem conser-
uatam retineatis: neque ab ea vos abducti nouis istis exce-
ptionibus sinatis. Hac enim ratione & Concordia Eccle-
siarum consulatis, & maiorum vestrorum laudem de-
fendatis, vestramq; vestris virtutibus,
vestroq; exemplo accu-
mulabitis.

Joannis